

Pieter Jan VERSTRAETE, *Uit het dagboek van Hendrik Jozef Demoen*, 120 blz.

In 1914 vluchtte de negentienjarige collegeleerling Hendrik Jozef Demoen uit Mesen bij Diksmuide met zijn jongere broer voor het oorlogsgeweld naar Frankrijk. In maart 1915 meldden ze zich vrijwillig in het leger. Hij kwam op 1 november aan het front, waar hij bleef tot het einde van de oorlog, behalve tijdens ziekteverloven in oktober-december 1917 en vanaf juli 1918.

Vier jaar lang maakte de vluchteling en soldaat aantekeningen.¹ Vanaf september 1916 — „in stilte begint nu de werking” — kwam daarin de frontbeweging ter sprake, die scheen te ontstaan naar aanleiding van de vernederlandsing van de Gentse universiteit door de bezetter.

1. P.J. VERSTRAETE, *Uit het dagboek van Hendrik Jozef Demoen*. Dit boek is verkrijgbaar bij de auteur tegen de prijs van 520,- BF. Te storten op rekeningnr. 462-7286791-52

Na een hiaat van een half jaar, begon een tweede dagboek in augustus 1917 met „de grote opstanding... Er wordt een sterke organisatie ingericht over heel 't leger". In september blijkt „zelfbestuur" het programma van de beweging te zijn. Tijdens de volgende maanden wordt de vertrouwensbreuk met de minimalistisch-Vlaamse katholieke voor mannen als Van de Vyvere, Helleputte, Heyman en tenslotte ook Van Cauwelaert steeds duidelijker.

Behalve 44 bladzijden met de beschreven oorlogs aantekeningen, bevat het boek ook een overvloedig geïllustreerde *Levensschets* van Demoen, samengesteld door de onvermoeibare historicus die Verstraete is. Het gaat in grote hoofdzaak over het oorlogsburgemeesterschap van Roeselare, dat Demoen op voorstel van zijn zwager, de VNV-arrondissementsleider Reimond Tollenaere, in juli 1941 werd verleend. Hij noemde die taak een bijdrage tot „het opruimen van het oud regiem" en gaf in zijn functie steun aan de werving van soldaten voor het Duitse leger aan het Oostfront. Hij werd ook Afdelingsleider en arrondissementeel Kultuurreferent voor het VNV. Zijn kinderen waren lid van de Nationaal-Socialistische Jeugd Vlaanderen. In juli 1945 werd hij veroordeeld tot twintig jaar. Drie aantekeningen uit de gevangenis zijn als bijlagen in het boek opgenomen..

In juli 1948 werd Demoen vrijgelaten. Hij steunde de Volksunie en was actief bij de Vossen. Hij schreef een biografie van zijn vriend, de gewezen nationalistische volksvertegenwoordiger Jeroom Leuridan, waarin hij toonde dat hij zomin het nationaal-socialisme als de anti-Belgische inzet van zijn oorlogsjaren op gaf. In dezelfde lijn lag zijn stichting van *Broederband*-West-Vlaanderen in 1967, twee jaar voor zijn dood.

Lode WILS

Noot van de redactie:

1. De dagboek aantekeningen werden door de auteur ingekeken in het privé-archief dat berust bij de familie Demoen.
2. Volgens P.J. Verstraete kan gesteld worden dat H.J. Demoen inzake ideologische opstelling „kind van zijn tijd was". Hij was lid van het VNV en Grootnederlands georiënteerd. In het algemeen stond hij op dezelfde lijn als zijn schoonbroer R. Tollenaere. Thema's als democratie e.d. waren in de dagboeken niet aan de orde.